

політиці які запропонував Міжнародний центр перспективних досліджень: квотування на законодавчому рівні списків кандидатів у депутати від політичних партій з вимогою до черговості; квотування на законодавчому рівні списків кандидатів у депутати без вимоги до черговості; квотування місць у виборному органі; застосування партіями добровільних партійних квот.

1. Чикалова И. Партии и власть в США и Великобритании: Гендерная политика в 1970-1990-е годы / И. Чикалова. – Мн.: Тесей, 2000. – 288 с.

2. Жеребкіна І. Фемінізм і сучасна філософія / І. Жеребкіна // Новий Образ. – 1997. – № 1. – С. 4–8.

3. Ballington J. Equality in Politics: A Survey of Women and Men in Parliaments // Inter-Parliamentary Union. – № 54. – 2008.

4. Гендерная реконструкция политических систем / Под ред. Н. Степановой, Е. Кочкиной). – СПб.: ИГП-2005. – 990 с.

Науковий керівник: *М.М.Бліхар, к.е. н., асистент
кафедри конституційного та міжнародного права ІНПП
Національного університету «Львівська політехніка»*

ПАРЛАМЕНТСЬКИЙ КОНТРОЛЬ

Добош О. А.

студентка II курсу

*Навчально-Наукового Інституту права та психології
Національного університету «Львівська політехніка»*

На сьогоднішній день ми усвідомлюємо що держава стоїть перед важким вибором. Теперішні кроки є історичними і в майбутньому покажуть наслідки роботи головних органів державної влади, а саме Верховної Ради України, оскільки вона ухвалює закони які в майбутньому будуть діяти і виконуватися як простими громадянами так і органами державної влади.

Парламентський контроль відіграє велику роль при прийнятті нових законів. Верховна Рада України контролює як роботу самої ради так і Кабінету Міністрів України.

На сьогодні потрібно радикально змінити саме розуміння парламентського контролю, адже в Україні проблема реалізації контрольної функції парламенту останнім часом набула надзвичайного загострення. Правові та політичні суперечки, які щоразу виникають з приводу тих чи інших аспектів законодавчої та установчої функцій Верховної Ради України, хоч і не створюють значних перешкод для їхнього здійснення, проте постійна дискусія довкола контрольної функції парламенту супроводжується блокуванням законодавчих актів, які мають деталізувати відповідні конституційні норми. Внаслідок цього контрольна діяльність українського парламенту значною мірою зведена нанівець.

У системі державного контролю парламентський контроль має суттєві особливості, які зумовлені статусом суб'єкта контролю - Верховної Ради України як представницького органу держави. Це є підставою для визнання парламентського контролю особливою формою державного контролю, котра виходить за межі традиційного уявлення про державний контроль як засіб забезпечення законності у державному управлінні. Метою парламентського контролю є: встановлення не тільки відповідності діяльності на території України або в межах її інтересів за кордоном Конституції і законам України, а й доцільності, соціально-економічної та політичної обґрунтованості діяльності; виявлення відхилень від конституційних вимог, державних програм; визначення причин незаконної або недоцільної діяльності та засобів, спрямованих на вдосконалення, раціоналізацію, розвиток об'єкта контролю; виявлення передумов притягнення винних до відповідальності. Парламентський контроль здійснює Верховна Рада України, яка діє без будь-яких доручень, безпосередньо на підставі Конституції і законів України, в межах власної компетенції щодо будь-яких об'єктів контролю - за виключенням судів та правоохоронних органів при провадженні оперативно-розшукової роботи, досудового слідства, здійснення правосуддя за окремими справами [1, с. 39].

Щодо цих об'єктів здійснюється непрямий парламентський контроль при призначенні шести суддів Конституційного Суду України, обранні суддів у системі судів загальної юрисдикції (в тому числі спеціалізованих

судів), наданні згоди Верховної Ради України на затримання чи арешт судді, призначенні трьох членів Вищої ради юстиції [2, с. 32].

Непрямий парламентський контроль Верховна Рада здійснює також щодо діяльності Президента України при заслуховуванні щорічних та позачергових послань Президента про внутрішнє і зовнішнє становище України і затвердженні рішень про надання Україною займів та економічної допомоги іноземним та міжнародним організаціям, про одержання Україною від іноземних держав, банків та міжнародних фінансових організацій займів, не передбачених Державним бюджетом України, здійсненні контролю за їх використанням; схваленні рішень про згоду щодо надання військової допомоги іншим державам, про направлення підрозділів Збройних Сил України в іншу державу або допуск підрозділів збройних сил інших держав на територію України [3, с. 59]; затвердженні указів Президента України про введення воєнного або надзвичайного стану в Україні або в окремих її місцевостях, про загальну або часткову мобілізацію, про оголошення окремих місцевостей зонами надзвичайної екологічної ситуації; обговоренні подання Президента України про стан війни і укладення миру, рішення Президента України про використання Збройних Сил України та інших військових формувань; наданні згоди на обов'язковість міжнародних договорів України та денонсації міжнародних договорів України; прийнятті рішення про направлення до Президента України запиту на вимогу народного депутата, групи народних депутатів, комітету Верховної Ради України; здійснення процедури усунення Президента України з поста в порядку імпічменту.

Прямий (безпосередній) парламентський контроль Верховна Рада України здійснює щодо забезпечення конституційних прав, свобод та обов'язків людини і громадянина; діяльності Кабінету Міністрів України, Генерального прокурора України, інших державних органів та посадових осіб, які обираються, призначаються, затверджуються Верховною Радою України або на призначення яких потрібна її згода [4, с. 36]; фінансово-економічної діяльності держави.

Парламентський контроль за забезпеченням прав, свобод та обов'язків людини і громадянина здійснюється Верховною Радою

України безпосередньо та через Уповноваженого Верховної Ради з прав людини, через деякі інші державні органи, у формуванні складу яких Верховна Рада бере безпосередню участь (наприклад, Конституційний Суд України, Вища рада юстиції тощо).

Парламентський контроль за діяльністю Кабінету Міністрів України здійснюється при розгляді та прийнятті рішення щодо схвалення Програми діяльності Кабінету Міністрів України; затвердженні загальнодержавних програм економічного, науково-технічного, соціального, національно-культурного розвитку, охорони довкілля; наданні згоди на призначення Президентом України Прем'єр-міністра України; щорічних та позачергових обговореннях звіту Кабінету Міністрів України; звіті членів Кабінету Міністрів України за вимогою комітету Верховної Ради України, але не менш однієї п'ятої від її конституційного складу; розгляді питання про відповідальність Кабінету Міністрів України та прийнятті резолюції недовіри Кабінету Міністрів України; обговоренні проекту Закону про Державний бюджет України і доповіді про хід виконання Державного бюджету України; затвердженні загальної структури, чисельності, визначенні функцій Збройних Сил України, Служби безпеки, інших військових формувань, Міністерства внутрішніх справ [5, с. 710].

Щодо діяльності Генерального прокурора України, інших державних органів та посадових осіб, які обираються (призначаються, затверджуються) Верховною Радою України або на призначення яких потрібна її згода, парламентський контроль здійснюється при: виконанні Верховною Радою України номінаційних функцій; обговоренні звітів та інформації вказаних посадових осіб; висловленні довіри (недовіри) Генеральному прокуророві України; наданні згоди на призначення та звільнення посадових осіб, визначених п. 24 частини першої ст. 85 Конституції України [6, с. 84].

Парламентський контроль за фінансово-економічною діяльністю держави здійснюється безпосередньо Верховною Радою України: під час обговорень на всіх етапах бюджетного процесу; шляхом затвердження переліку об'єктів права державної власності, що не підлягають приватизації, визнання правових засад вилучення об'єктів права

приватної власності [7, с.40] через Рахункову палату, яка діє на підставі відповідного закону; при наданні згоди на призначення Президентом України на посади та звільнення з посад Голови Національного банку, Голови Антимонопольного комітету, Голови Фонду державного майна, призначенні половини складу Ради Національного банку України [8, с. 241].

Поряд з Верховною Радою, яка безпосередньо здійснює парламентський контроль, функціонують спеціалізовані суб'єкти парламентського контролю - комітети Верховної Ради України, тимчасові спеціальні комісії, тимчасові слідчі комісії, Рахункова палата, Уповноважений Верховної Ради України з прав людини, які діють на підставі спеціальних законів у порядку, встановленому Регламентом Верховної Ради України [9, с. 113].

Спеціалізовані контрольні органи парламенту - Рахункова палата, Уповноважений Верховної Ради з прав людини не обіймають весь обсяг діяльності відповідних об'єктів контролю [10, с. 592]. Так, компетенція Уповноваженого з прав людини не поширюється на права військовослужбовців, на стосунки у військових формуваннях України. Завдання Рахункової палати обмежені виконанням видаткової частини Державного бюджету.

Отже, можна зробити висновок, що здійснення парламентського контролю Верховною Радою України є однією з найважливіших його функцій, реалізація якої впливає на розвиток та становлення державного та суспільного ладу України, забезпечення захисту прав людини і громадянина.

1. Барабаш Ю.Г. Контрольна функція вищого представницького органу України / Ю.Г. Барабаш // Вісник прокуратури. – 2003. – № 3. – С. 39-43.

2. Барабаш Ю. Механізм парламентського контролю в Україні: інституціональний аспект/ Ю. Барабаш // Актуальні проблеми вдосконалення чинного законодавства України: Зб. наук. ст. Вип. 10 / Прикарп. ун-т ім. В. Стефаника / Ред. В.В. Луць. - Івано-Франківськ: Плай, 2002. – С. 25-32.

3. Зелена книга українського парламентаризму. Інформаційно-аналітичне дослідження / Лабораторія законодавчих ініціатив, Програма сприяння парламенту України Університету Індіани, США. – С. 59.

4. Стеценко С.Г. Адміністративне право України: Навч. посіб / С.Г. Стеценко. – К: Атака, 2008. – С. 36.

5. Юридична енциклопедія: В 6 т./ Редкол.: Ю.С. Шемшученко (голова редкол.) та ін. – К.: Укр. енцикл., 1998. – Т. 2: Д–Н. – 1999. – С. 710.

6. Контрольні функції парламенту: український та зарубіжний досвід. – Інформаційно-аналітичне дослідження./ За ред. Ковриженко Д.С. – К.: Програма сприяння парламенту України, 2006. – С. 84.

7. Бойко Р.І. Питання вдосконалення парламентського контролю щодо надходження податків до Державного бюджету України / Р.І.Бойко // Проблеми державно-правової реформи в Україні: Збірник наукових праць/випуск третій/. – К., 1997. – с. 34 – 40.

8. Приходько С.Г. Вдосконалення парламентського контролю за додержанням конституційних прав і свобод людини і громадянина // Парламентська реформа: теорія та практика: Збірник наук. праць. Вип. 6 /Голова ред. кол. Опришко В.Ф. – К: Верховна Рада України. Ін-т законодавства, 2001. – С. 241.

9. Погорілко В.Ф., Ставнійчук М.І., Федоренко Г.О. Український парламентаризм // Державотворення і правотворення в Україні: досвід, проблеми, перспективи / За ред. Ю.С. Шемшученко. – К., 2001. – С. 113.

10. Органи державної влади України / За ред. В.Ф. Погорілка: Монографія. – К.: Інститут держави і права ім. В.М.Корецького НАН України, 2002. – 592 с.

Науковий керівник: *О.Б. Ковальчук, к. ю. н., доцент
кафедри конституційного та міжнародного права ІНПП
Національного університету «Львівська політехніка»*

ПАРЛАМЕНТСЬКА РЕФОРМА В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Ільницька І.Л.

студентка II курсу

*Навчально-Наукового Інституту права та психології
Національного університету «Львівська політехніка»*

Українська державність має тисячолітню історію, але наука державного будівництва власне тільки починає формуватись. Становлення України як суверенної правової держави потребує вивчення широкого кола державно-правових проблем з урахуванням вітчизняного державотворення і зарубіжного досвіду регулювання організаційно-правових відносин.

Незважаючи на те, що модель політичної системи України закріпила домінуючу роль парламенту у системі здійснення влади, проблеми інституційної неефективності Верховної Ради України